

XIV позачерговий з'їзд суддів України

15 березня 2017 року

м. Київ

Звернення

до Консультативної ради європейських суддів про надання публічного висновку щодо дотримання органами державної влади та членами громадянського суспільства України міжнародних стандартів у сфері судочинства

30 вересня 2016 року набрали чинності Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» та Закон України «Про судоустрій і статус суддів». Зокрема конституційними змінами скасовано повну недоторканність судді та запроваджено функціональний імунітет судді.

5 січня 2017 року набрав чинності Закон України «Про Вищу раду правосуддя».

Основні принципи незалежності судових органів, схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй 29 листопада та 13 грудня 1985 року, передбачають, зокрема, що незалежність судових органів гарантується державою і закріплюється в конституції або законах країни. Усі державні та інші установи зобов'язані поважати незалежність судових органів і дотримуватися її. На кожну державу - члена ООН покладається зобов'язання виділяти відповідні кошти, які давали б змогу судовим органам належним чином виконувати свої функції (пункти 1, 7).

Незалежність судової влади забезпечує кожній особі право на справедливий суд і тому є не привілеєм суддів, а гарантією поваги до прав людини та основоположних свобод, що дає змогу кожній особі відчувати довіру до судової системи (Рекомендація CM/Rec (2010)12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів).

Таким чином, судова незалежність у міжнародно-правовому аспекті - це не тільки право людини на незалежний суд, а й право та обов'язок суду бути незалежним у процесі прийняття рішень, це - незалежність судової системи в цілому від виконавчої та законодавчої гілок влади, певні стандарти особистого статусу судді.

Незалежність і недоторканність суддів гарантуються статтями 126, 129 Конституції України і законами України.

Вплив на суддю у будь-який спосіб забороняється.

Без згоди Вищої ради правосуддя суддю не може бути затримано або утримувано під вартою чи арештом до винесення обвинувального вироку судом, за винятком затримання судді під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину.

Ці положення підтверджуються основними конституційними засадами судочинства та конкретизуються у Законі України "Про судоустрій і статус суддів", а саме, статтею 6 цього Закону встановлено, що здійснюючи правосуддя, суди є незалежними від будь-якого незаконного впливу. Суди здійснюють правосуддя на основі Конституції і законів України та на засадах верховенства права.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи повинні утримуватися від заяв та дій, що можуть підірвати незалежність судової влади.

Згідно пункту 7 частини 1 статті 131 Конституції України в Україні діє Вища рада правосуддя, яка вживає заходів щодо забезпечення незалежності суддів.

Зазначені конституційні повноваження Вищої ради правосуддя імплементовані у главі 10 «Вжиття заходів щодо забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя» Закону України «Про Вищу раду правосуддя» та є по суті новими, потужними інститутами захисту конституційних гарантій незалежності судді. Однак наведені інститути мало досліджені, практика їх застосування є незначною, тому потребують експертного дослідження.

Станом на 14 березня 2017 року Радою суддів України, Вищою радою правосуддя зафіксовані неодноразові факти грубих порушень органами державної влади та членами громадянського суспільства України конституційних гарантій незалежності та недоторканності судді, зокрема, втручання в діяльність судді щодо здійснення правосуддя, насильства щодо суддів та інших проявів впливу на суддю.

Високопосадовцями допускається вільне тлумачення закріплених в Конституції України та Законах України порядку затримання судді, утримання його під вартою чи арештом. Існують факти грубого порушення суддівської незалежності та навіть образливі висловлювання щодо суддів, що є неприпустимим у демократичній, правовій державі. Названі дії вчиняються високопосадовцями навіть до ухвалення відповідних рішень компетентними органами, остаточно знищують авторитет суддівської професії та довіру до судової влади в Україні.

Окремі факти набули широкого розголосу у засобах масової інформації.

Так, 17 січня 2017 року Вищою радою правосуддя ухвалено публічне звернення щодо порядку затримання судді, утримання його під вартою чи арештом.

Згідно з Реєстром на вивченні Вищої ради правосуддя перебуває 67 повідомлень суддів про втручання в діяльність судді щодо здійснення правосуддя.

Відповідно до моніторингу Ради суддів України протягом 2015-2017 років зафіксовано 153 звернення суддів щодо втручання у їх діяльність (стаття 376 Кримінального кодексу України).

Разом із тим, 24 лютого 2017 року під час публічного експертного обговорення положень Закону України «Про Вищу раду правосуддя», Регламенту Вищої ради правосуддя експертами Ради Європи надано попередні коментарі та наголошено, що аналітична робота триватиме. Експерти Ради Європи зауважили, що повинно бути дуже чітке єдине тлумачення, що таке «втручання в незалежну діяльність судді». Вища рада правосуддя має чітко заявити: «Будь-яка публічна заява або вислів представника виконавчої влади, яка дискредитує судову владу, є втручанням в незалежну діяльність судової влади». Це має бути чітко зазначено якщо не в Законі, то прописано в Регламенті Вищої ради правосуддя. Експерти Ради Європи також зазначили, що деякі проблемні моменти, озвучені під час обговорення Регламенту, слід врегулювати шляхом внесення змін до Закону України «Про Вищу раду правосуддя». Безперечно, після застосування Закону на практиці виникатимуть потреби у його вдосконаленні.

У Висновку № 18 (2015) Консультативна рада європейських суддів визначала, що стриманість судової влади повинна доповнюватися таким же ступенем відповідальності та стриманості інших гілок державної влади. Перш за все, інші гілки державної влади повинні усвідомлювати легітимність конституційної функції системи правосуддя та переконатися, що остання отримує достатньо ресурсів для її виконання. Ця функція, яка полягає у вирішенні всіх правових спорів, тлумаченні та застосуванні закону, має таке ж вирішальне значення для добробуту сучасної демократичної держави, яка керується принципом верховенства права, як і функції законодавчої та виконавчої гілок державної влади. У державі, заснованій на принципі поділу влади, взаємовплив дій однієї гілки державної влади та інших гілок повинен відбуватися в межах законодавства та з урахуванням міжнародних стандартів. КРЄС вважає, що коли відбувається невинуватене втручання, органи державної влади повинні бути лояльними й співпрацювати, щоб відновити рівновагу, а цим самим і віру суспільства в стабільне функціонування державних установ. У всіх випадках конфліктів із законодавчою чи виконавчою владою, до яких причетні окремі судді, останні повинні мати можливість звернутися до ради юстиції чи іншого незалежного органу або ж володіти деякими іншими ефективними засобами правового захисту (п. 43).

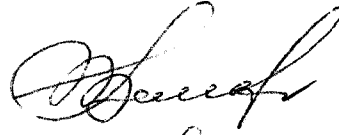
У зв'язку із зазначеним, з метою утвердження нових конституційних інститутів, що гарантують незалежність й недоторканність судді, делегати XIV позачергового з'їзду суддів України звертаються до Консультативної ради європейських суддів:

1) із запитом розглянути питання можливості надання публічного висновку щодо дотримання органами державної влади та членами громадянського суспільства України міжнародних стандартів у сфері судочинства (положень статей 126, 131 Конституції України та Закону

України «Про Вищу раду правосуддя») в частині забезпечення гарантій незалежності судді;

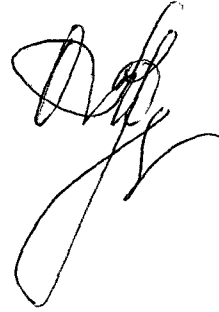
2) із проханням надання з цих питань цільової експертної підтримки та висловлення публічної думки Європейських суддів щодо ситуації з незалежності суддів в Україні, порушення прав суддів, фактів насильства, тиску, впливу та інших проявів втручання в діяльність судді.

Головуючий на з'їзді

В.М. Сімоненко

Секретар з'їзду

О.В. Марченко